

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., a JUDr. Radana Malíka v právní věci žalobců: **a) D. M., b) H. M.,** proti žalovanému: **Městský úřad Jilemnice,** se sídlem Masarykovo náměstí 82, Jilemnice, ve věci ochrany před nezákonným zásahem žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 11. 2016, č. j. 30 A 100/2016 – 38,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Podanou kasační stížností se žalobci (dále jako „stěžovatelé“) domáhají zrušení v záhlaví označeného usnesení Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“), kterým byla zamítnuta jejich žádost o osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Návrh na osvobození od soudních poplatků stěžovatelé podali spolu s žalobou, kterou se domáhali ochrany před nezákonným zásahem žalovaného dle § 82 a násl. s. ř. s.

[2] Krajský soud stěžovatele vyzval, aby doložili své majetkové poměry vyplněním přiloženého formuláře. Ti soudu zaslali nepodepsané částečně vyplněné formuláře. V průvodním přípisu uvedli, že podpisy nepřipojili z důvodu, že nemohou s jistotou konstatovat, zda jsou uvedené informace pravdivé, nebo zda některé informace nezamlčeli.

[3] Krajský soud žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl. Předložené formuláře a průvodní přípis považoval za značně obecné až nesrozumitelné s tím, že

dovodil, že se může jednat o nepravdivé a neúplné informace. Za takové situace k předloženým prohlášením vůbec nepřihlížel a vycházel z toho, jakoby mu požadovaná prohlášení nebyla předložena. Nad rámec rozhodovacích důvodů připojil úvahu o předložených informacích, ze kterých, při předpokládané pravdivosti a úplnosti informací, vyplývalo, že stěžovatelé měli dostatek finančních prostředků na zaplacení soudního poplatku ve výši 2 000 Kč. Také dospěl k závěru, že podaná žaloba byla opožděná, tedy zjevně bezúspěšná, což zakládá další důvod, proč osvobození od soudního poplatku nemohlo být přiznáno.

II. Obsah kasační stížnosti

[4] Proti výše uvedenému usnesení krajského soudu podali stěžovatelé kasační stížnost. V ní primárně brojí proti nezákonnosti zásahu žalovaného, poukazují na další různá řízení před správními orgány, správními a civilními soudy.

[5] Osvobození od soudního poplatku se okrajově dotýkají pouze některé body. Z nich vyplývá, že nemohli předložit dodatečné (pozn. NSS: zřejmě míněno dostatečné) prohlášení o osobních, majetkových a finančních poměrech, jelikož se jejich majetkové poměry výrazně měnily. V důsledku nezákonností vykonavatelů veřejné správy nemohli prokázat konkrétní skutkové okolnosti. Stěžovatelé se do této situace dostali z důvodu protiprávního jednání žalovaného, kterými zasáhl do jejich absolutních majetkových práv a u žalobce a) do jeho osobnostních práv. Nelze jim proto klást za vinu, že se nejsou schopni k majetkovým poměrům vyjádřit. Žalovaný nerespektoval předběžné opatření vydané prvostupňovým soudem. Stěžovatelé nejsou v současné době schopni splnit tuto povinnost.

[6] Žaloba nebyla podána včas z důvodu zdravotních problémů účastníka. Soud sice shledal důvodným, že byla podána zásahová žaloba až po rozhodnutí o nařízení předběžného opatření, a potvrdil tak, že v základu uspěli se svým právem na osvobození od soudních poplatků, ale nevyhověl jim z důvodu překážky spočívající v onemocnění účastníka. Měla by jim tak být poskytnuta nová lhůta pro podání žaloby, ke které by je soud vyzval.

[7] Současně v kasační stížnosti stěžovatelé požádali Nejvyšší správní soud o osvobození od soudních poplatků, i s ohledem na změnu majetkových poměrů a vážné onemocnění žalobce a), a přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná.

[9] Kasační soud nepožadoval po stěžovatelích zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, ani o žádosti o takovém osvobození samostatně nerozhodoval, a doložení povinného zastoupení v řízení o kasační stížnosti. Jak uvedl rozšířený senát v usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS: *v případě rozhodování krajského soudu o žádosti o osvobození od soudního poplatku a o návrhu na ustanovení zástupce (ale i o jiných procesních návrzích) se jedná pouze o úkony učiněné v probíhajícím řízení o žalobě, které slouží k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného*

průběhu. Řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutím soudu o těchto návrzích nevybočuje z vymezeného rámce, jeho výsledkem není nic jiného než jen konečné rozhodnutí o procesní otázce podstatné pro žalobní řízení, jež před krajským soudem i v době rozhodování Nejvyššího správního soudu stále běží. Jestliže je tedy poplatková povinnost spojena s řízením o žalobě, v jehož rámci rozhoduje Nejvyšší správní soud o „procesní" kasační stížnosti, nevzniká podáním takové kasační stížnosti stěžovateli nová poplatková povinnost, neboť za řízení ve věci je již zaplaceno (případně se tato otázka řeší). Výše uvedené závěry se pak promítají i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele. Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní. Na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatelů advokátem tak v tomto případě nelze trvat, jelikož předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí (usnesení), jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků.

[10] Poté soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti, ověřil, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Krajský soud uvedl v napadeném usnesení celkem dva stěžejní důvody, pro které neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků. Prvním bylo neunesení důkazního břemene z jejich strany ohledně prokázání jejich majetkových poměrů a druhým byla zjevná neúspěšnost žaloby s ohledem na její opožděnost.

[12] K tomu je třeba v prvé řadě podotknout, že většina kasačních námitek se zcela míjí jednak s předmětem napadeného usnesení, kterým bylo pouze rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků, ale i s jeho důvody. Kasační stížnost je z velké části též jen velmi obtížně srozumitelná, kdy stěžovatelé hovoří o různých soudních a správních řízeních, aniž by je jakkoliv podrobněji specifikovali a uvedli, jaký mají vztah k nyní projednávané věci. Například ze spisu krajského soud neplyne, že by soud ve věci vydával jakékoliv předběžné opatření, tím spíše, že by takové opatření snad nebylo respektováno žalovaným. Nejvyšší správní soud se proto zabýval pouze námitkami, které byly podřaditelné pod důvody neosvobození od soudních poplatků. Samotnou otázkou zákonnosti či nezákonnosti zásahu žalovaného by se krajský soud zabýval až tehdy, když by, buď byly žalobci od soudních poplatků osvobozeni, nebo je řádně zaplatili, a měl by za to, že jsou splněny všechny podmínky řízení (například včasnost podané žaloby).

[13] Prvním důvodem, pro který krajský soud stěžovatelům nepřiznal osvobození od soudního poplatku je to, že mu neposkytli dostatečné informace pro posouzení svých majetkových poměrů.

[14] Ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. ukládá žadatelům o osvobození od soudních poplatků povinnost doložit, že nedisponují dostatečnými prostředky k jejich zaplacení. K uvedenému ustanovení se Nejvyšší správní soud vyjadřoval mimo jiné ve svém rozsudku ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS, kde dospěl k závěru, že povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení,

který se domáhá osvobození od soudních poplatků. Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.

[15] V daném případě krajský soud nemohl zjistit majetkové poměry stěžovatelů. Ti totiž soudu sice doložili formuláře, které jim zaslal k vyplnění, nicméně na ně nepřipojili své podpisy a informace v nich uvedené byly pouze obecné a neúplné. V průvodním přípisu uvedli, že podpisy na formuláře nepřipojili z důvodu, že nemohou s jistotou konstatovat, zda jsou uvedené informace pravdivé, nebo zda některé informace nezamlčeli. Je tak patrné, že stěžovatelé nenaplnili nutnou podmínku pro osvobození od soudních poplatků. Nedostáli povinnosti tvrzení a důkazní, které spočívají v doložení takových informací, ze kterých bude možné osvědčit jejich osobní, majetkové a finanční poměry. K nevěrohodnosti a neúplnosti předložených informací přispívá i skutečnost, že o nich sami prohlásili, že mohou být neúplné a nesprávné. Pokud by krajský soud dané informace posuzoval, mohl by dospět ke zkreslenému a nepravdivému závěru. Pro posouzení žádosti je nezbytné mít celkový přehled o osobních, majetkových a finančních poměrech. Závěr krajského soudu o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků, je tak nutno shledat jako správný, neboť nebylo fakticky co posuzovat.

[16] Pokud jde o důvody, proč nemohli řádně své majetkové poměry prokázat, uvedené v kasační stížnosti, je potřeba poukázat na to, že jejich tvrzení týkající se protiprávních zásahů žalovaného, které jim znemožňovaly doložení majetkových poměrů, jsou zcela obecná a nepodložená. Nespecifikují jednoznačně, jak jim konkrétní zásahy žalovaného brání při doložení poměrů, pouze neurčitě a částečně v rozporu se spisem krajského soudu uvádí, že v důsledku těchto zásahů nemohli tvrzené skutečnosti doložit. Stěžovatelé tak neunesli břemeno tvrzení ani břemeno důkazní ohledně tvrzení, že jim bylo skutečně znemožněno požadované údaje soudu předložit.

[17] Druhým důvodem pro zamítnutí žádosti bylo to, že krajský soud zhodnotil podanou žalobu jako zjevně neúspěšnou. Opřel se o závěr, že byla podána opožděně.

[18] Ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. stanovuje, že za situace, kdy soud dospěje k závěru, že návrh nemůže být zjevně úspěšný, žádost o osvobození od soudních poplatků zamítne. Pojem „*zjevně neúspěšný návrh*“ není v zákoně blíže upřesněn. Nejvyšší správní soud však ve své judikatuře dovodil, že zjevná neúspěšnost návrhu by měla být zjistitelná bez pochyb, měla by být nesporná a naprosto jednoznačná bez toho, aby bylo nutné provádět dokazování. Takovým „*zjevně neúspěšným návrhem*“ může být např. opožděně podaná žaloba či kasační stížnost, návrh na prominutí zmeškání zákonné lhůty, kterou nelze prominout, nebo návrh, který je výslovně vyloučen z meritorního přezkoumání (viz např. rozsudky kasačního soudu ze dne 24. 3. 2006, č. j. 4 Ads 19/2005 – 105, publ. pod č. 909/2006 Sb. NSS, ze dne 10. 9. 2008, č. j. 9 As 97/2007 – 29, nebo ze dne 29. 6. 2011, č. j. 1 As 51/2011 - 135).

[19] Opožděně podaná žaloba je zjevně neúspěšná, což je důvodem pro zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků. K tomuto je nutno také uvést, že § 84 odst. 2 s. ř. s., nepřipouští prominutí zmeškání lhůty. Z uvedených ustanovení plyne, že opožděnost podání žaloby nebylo možné prominout, a že podaná žaloba byla zjevně neúspěšná, spolu s ní tedy i žádost, kterou krajský soud správně, v souladu se zákonem, zamítl.

[20] K námitce týkající se toho, že by jim měla být poskytnuta nová lhůta pro podání žaloby, ke které by je soud vyzval, je potřeba uvést, že není možné stanovovat jakoukoliv novou lhůtu, a to ani v případě, že by stěžovatelům objektivně bránila některá překážka žalobu ve lhůtě podat. Lhůta k podání žaloby je zákonem stanovena v § 84 odst. 1 s. ř. s. a činí dva měsíce, přičemž ji není možné dle odst. 2 téhož ustanovení prominout. Situaci, že by v daném případě ze zdravotních důvodů byla lhůta prodloužena, proto není možné připustit. Uplynutí takto stanovené zákonné lhůty nelze, s ohledem na právní jistotu, prominout ani, pokud by v tom skutečně bránilo onemocnění účastníka, které nicméně opět nebylo jakkoliv doloženo.

[21] Námitku dále se zhoršujícího se zdravotního stavu žalobce a) nebyl Nejvyšší správní soud oprávněn posuzovat. Podle § 102 s. ř. s. je kasační stížnost opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu. Kasační soud proto přezkoumává správnost závěrů pravomocného rozhodnutí krajského soudu a nemůže přihlížet k okolnostem, které by možná mohly být podstatné, pokud by rozhodnutí krajského soudu ještě vydáno nebylo. Navíc Nejvyšší správní soud upozorňuje, že toto tvrzení stěžovatelů zůstalo opět ve zcela obecné a nepodložené rovině.

[22] Nejvyššímu správnímu soudu nezbývá než konstatovat, že oba důvody k zamítnutí žádosti o osvobození od soudního poplatku obstály. Každý z nich by pro závěr krajského soudu postačoval sám o sobě.

IV. Závěr a náklady řízení

[23] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. O věci při tom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[24] Stěžovatelé ke své kasační stížnosti připojili návrh, aby jí byl přiznán odkladný účinek. O návrhu na přiznání odkladného účinku Nejvyšší správní soud nerozhodoval, jelikož rozhodl o samotné kasační stížnosti bez zbytečného prodlení po nezbytném poučení účastníků řízení a obstarání dalších podkladů nutných pro rozhodnutí. Odkladný účinek vyvolává účinky jen do skončení řízení před soudem. Rozhodnutí o odkladném účinku tak skončením řízení o kasační stížnosti pozbylo smyslu.

[25] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelé, kteří neměli v tomto soudním řízení úspěch, nemají právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nevznikly v řízení náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti. Z uvedených důvodů soud rozhodl, že žádnému z účastníků se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. února 2017

JUDr. Barbara Pořízková

předsedkyně senátu